

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri krome na leto; za pol leta dve kroni; za četrt leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krome na leto. — Posamezne številke 20 vin. Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 30 h od enostopne petit - vrste za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 10. januarja 1910.

C. kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.648

Vsebina: Poslovnik za nadzorstvo. Pristojbinski namestek. Krmljenje perutnine. Vestnik Zadružne Zveze. Zadružni pregled. Gospodarske drobtine. Cene mlečnim izdelkom. Občni zbori.

Poslovnik za nadzorstvo.

Sestavil Vladimir Pušenjak.

Slovensko zadružništvo dokaj napreduje. Narašča ne le število zadrug, ampak že obstoječe zadruge se razvijajo, njih poslovanje je od leta do leta obsežnejše. Da bo zadružništvo moglo doseči svoj namen, je neobhodno potrebno, da se pri poslovanju uvažujejo vse določbe zakona, pravil in dana navodila. Če načelstvo zadrug ne more ali noče izpolnjevati svojih obveznostij, če iz nevednosti ali namenoma zanemarja svoje dolžnosti, mora poseči nadzorstvo vmes in z vsemi sredstvi, katere ima na razpolago, doseči redno poslovanje zadruga. Dosedanje izkušnje kažejo, da zadene v vseh slučajih, v katerih so zadruge začele hirati in so nazadnje propadle, velik del krivde nadzorstvo, ki se navadno niti najmanj ni brigalo za poslovanje zadruga. Zelo redke so zadruge, pri katerih bi nadzorstvo delovalo; navadno je nadzorstvo le „na papirju“, člani nadzorstva smatrajo svoja mesta kot častna mesta brez dela in odgovornosti. Če se povprašuje po vzrokih, zakaj nadzorstvo nič ne deluje, potem se vedno in vedno sliši izgovor, da člani nadzorstva ne poznajo svojih dol-

žnosti, da ne vedo, kako bi poslovali. Namen tega poslovnika je dati članom nadzorstva navodila za njih poslovanje. Vsaka zadruga naj nabavi za vsakega člana nadzorstva poslovnik; člani nadzorstva pa naj pazno prečitajo ta poslovnik in se po njem ravnaajo. Tajniki zadrug pa naj dajo članom nadzorstva vsa potrebna pojasnila glede knjigovodstva, zlasti naj jih poučijo, kako naj primerjajo vpise v posameznih knjigah. Skrb za razvoj in procvit našega zadružništva nam veleva, da neumorno delujemo za izpopolnjenje poslovanja zadrug, zlasti, da pritegnemo k delu nadzorstvo.

I. Določbe zadružnega zakona.

1.) V § 24. zadružnega zakona z dne 9. aprila 1873 d. z. št. 70 se določa namen in delokrog nadzorstva sledeče:

Zadružna pogodba (t. j. pravila) lahko načelstvu pridruži nadzorstvo, katerega izvolijo zadružniki iz svoje srede, izvzemši izmed članov načelstva, in katerega izvolitev se lahko vsak čas prekliche.

Če je postavljeno nadzorstvo, čuva nad tem, kako zadruga izvršuje svoja opravila v vseh področjih uprave, se sme poučiti o

teku zadruginih zadev, vsak čas vpogledati v njene knjige in spise in preiskati stanje zadrugine blagajne. Kadarkoli se mu zdi potrebno, sme članom načelstva in uradnikom odvzeti njih pravice in sicer, dokler stvari ne razsodi občni zbor, ki se ima v kratkem sklicati, in potrebno ukreniti za začasno izvrševanje poslov.

Nadzorstvo ima pregledati račune o posameznih poslovnih dobah, zlasti letne račune, bilance in predloge o razdelitvi dobička in o tem vsako leto poročati občnemu zboru.

Občni zbor ima sklicati, kadar je to v interesu zadruga potrebno.

Člani nadzorstva jamčijo za škodo, ki jo naredo vsled neizpolnjevanja svojih dolžnostij.

2.) § 25. istega zakona določa nadalje: „Nadzorstvo je pooblaščen, voditi proti članom načelstva pravde, ki jih sklene občni zbor.

Kadar ima zadruga voditi kako pravdo proti članom nadzorstva, zastopajo jo pooblaščeneci, ki se izvolijo na občnem zboru.

Vsak zadružnik ima pravico, da na lastne stroške pristopi kot intervenient v poprej omenjene pravde.“

Tako določa zadružni zakon pravice in dolžnosti nadzorstva.

Nadzorstvo mora paziti na to, da načelstvo vestno izpolnjuje vse določbe zakona in pravil, vse sklepe občnih zborov, sej načelstva in nadzorstva.

Častna dolžnost vseh članov nadzorstva je, da o vseh zadevah zadruga, tičočih se članov in strank (vlagateljev, dolžnikov, odjemalcev i. t. d.) molčijo.

Zelo veliko moč ima nadzorstvo, ker lahko, ako se prepriča, da načelstvo ali uradniki ne izpolnjujejo svojih dolžnosti in da vsled njih krivde zadruga nazaduje, odstavi člane načelstva ali uradnike. Nadzorstvo pa prevzame tudi veliko odgovor-

nost, ker jamči za vso škodo, katera bi nastala, ako bi zanemarjalo svoje dolžnosti.

II. Seje nadzorstva.

A) Seje nadzorstva samega.

1.) Nadzorstvo izvršuje svoje posle v rednih sejah, katere naj se vrše najmanj štirikrat v letu in sicer vsako četrletje enkrat. Seje sklicuje in jim predseduje predsednik nadzorstva; seje so sklepčne, če se vsi člani nadzorstva k seji povabijo in se je udeleži več kakor polovica članov nadzorstva. Na primer je seja, če šteje nadzorstvo 3 člane, sklepčna, če se je udeležita dva člana; če šteje 4 člane, so za sklepčnost potrebni trije člani itd. O vsaki seji se vodi sejni zapisnik, v katerem se na kratko zabeležijo vsi predmeti sklepanja; zapisnik morajo vsi navzoči člani nadzorstva podpisati.

Razun rednih sej se vrše po potrebi izvanredne seje.

Zapisnik nadzorstva vodi zapisnikar, katerega izvolijo člani nadzorstva iz svoje sredine za vso poslovno dobo nadzorstva ali pa ga imenuje predsednik nadzorstva za vsako sejo posebej.

Glasuje se ustmeno, sklepa se z navadno (absolutno) večino glasov.

Če se manjšina ne zadovolji s sklepom večine in smatra kak sklep za neprimeren, ali nevaren za obstoj in napredek zadruga, naj zahteva, da se njih nasprotno mnenje zabeleži posebej v zapisnik in navedejo vsi člani nadzorstva, ki so proti sklepu večine.

Vse nadzorstva se tičočé dopise in akte sprejema predsednik nadzorstva.

2.) Dnevni red sej nadzorstva je:

- poročilo o poslovanju zadruga v preteklem četrletju,
- pregled blagajne in premoženja,
- pregled knjig in celega poslovanja,
- pregled računskega zaključka.

B) Skupne seje načelstva in nadzorstva.

V svrhu posvetovanja o izvanredno važnih zadevah skliče skupno sejo načelstva

in nadzorstva načelnik zadruga ali predsednik nadzorstva. Sklicati se mora skupna seja načelstva in nadzorstva, če to zahteva polovica članov načelstva ali nadzorstva. K seji se morajo vsi člani načelstva in nadzorstva pismeno povabiti in se mora v vabilu označiti predmet sklepanja. Skupni seji načelstva in nadzorstva predseduje ali načelnik zadruga ali predsednik nadzorstva, kakor je to določeno v pravilih; če ni v pravilih o tem nobene določbe, naj predseduje predsednik nadzorstva; načelstvo kakor tudi nadzorstvo sklepa vsako zase. Sklep le tedaj obvelja, če načelstvo in nadzorstvo napravita enak sklep. Za sklepčnost te seje veljajo iste določbe, kakor za sklepčnost sej načelstva in nadzorstva. Vodi se skupen zapisnik, a pri vsaki točki se posebej zabeleži sklep načelstva in nadzorstva.

Skupno sejo načelstva in nadzorstva se priporoča sklicati:

1. Ako prosi kak član načelstva za posojilo.

2. Ako je treba sklepati o večjih posojilih. Pri rajfajznovkah naj bi se vršile skupne seje načelstva in nadzorstva glede vseh posojil, ki znašajo več kakor 10.000 K.

3. V slučaju nakupa nepremičnin (poslopj, zemljišč).

4. Ko prejme zadruga od svoje revizijske oblasti revizijske akte, se mora v skupni seji načelstva in nadzorstva o revizijskem poročilu sklepati. Prepis zapisnika te skupne seje naj se pošlje revizijski zvezi.

III. Poročilo o poslovanju zadruga v preteklem četrletju.

Na podlagi mesečnih izkazov in končnih vsot v razdelniku poroča predsednik nadzorstva o poslovanju v posameznih mesecih preteklega četrletja. Povdarja naj, če kaže zadruga napredek ali nazadovanje, in če nazaduje, naj omeni vzroke nazadovanja. V poročilu se naj omeni, koliko ima zadruga naloženega denarja ozir. izposojil, razmotri-

vajo se naj vzroki, zakaj ne more zadruga z lastnim denarjem izhajati, zakaj potrebuje velik kredit.

IV. Pregled blagajne in premoženja.

V svrhu večkratnega nenapovedanega pregleda blagajne, knjig itd. naj se v vsaki seji nadzorstva za prihodnje četrletje izvolita eden ali dva člana nadzorstva, ki naj pregledata večkrat blagajno itd. ter o uspehu svojega pregleda poročata v seji nadzorstva. Člani nadzorstva naj se vrstijo pri pregledu.

1.) Pri pregledu blagajne se mora prešteti gotovina v blagajni in primerjati z gotovino, katero izkazuje blagajniški dnevnik. Če izkazuje blagajna primanjkljaj, naj se zahteva od člana načelstva, ki opravlja službo blagajnika, da pokrije primanjkljaj. Če pa izkazuje blagajna prebitok, se mora prebitok naložiti kot posebna hranilna vloga in naročiti načelstvu, da skrbi za to, da se najde napaka, vsled katere je nastal prebitok.

Pregledati se mora ne le blagajna na dan pregleda, amak tudi blagajniško stanje prejšnjih uradnih dni v denarnem listku je primerjati z gotovino, izkazano v dnevniku. V slučaju, da se vsak uradni dan ne primerja z blagajniškim dnevnikom, ne prešteje gotovina in ne izpolni denarni listek, se mora od načelstva zahtevati, da v bodoče to vsak uradni dan izvrši. Blagajniški dnevnik se mora zaključevati koncem vsakega meseca.

2.) Posojilnice imajo naložen denar pri zvezi ali kakem drugem denarnem zavodu, imajo vrednostne papirje, akcije itd. Nadzorstvo mora pregledati vse knjižice, katere ima posojilnica od dotičnih zavodov, vsa potrdila, vse vrednostne papirje, akcije itd. ter primerjati z vpisi v knjigi naloženega denarja, tekočega računa, v seznamu vrednostnih papirjev itd. Primerjati pa mora tudi vpise v navedenih knjigah z vsakoletnimi izpiski, katere pošiljajo zavodi, pri katerih ima zadruga naložen denar ali izposojilo.

Ako teh izpiskov ni, se mora zahtevati njih določiljatev; ako podatki v izpiskih ne so- glašajo s podatki v knjigah zadruga, se mora načelstvo opozoriti in mu naročiti, da se obrne na dotični zavod in dožene napako.

V. Pregled knjig in celega poslovanja.

Za prosep vsake zadruga je neobhodno potrebno, da se knjige sproti, pravilno in vestno vodijo.

Pri pregledu mora nadzorstvo primerjati vpise v blagajniškem dnevniku z vpisi v drugih knjigah, zlasti v glavnih knjigah (hranilnih vlog, posojil, glavnih knjigah članov, nečlanov itd.). Zlasti mora paziti:

1.) da je knjigovodstvo tehnično pravilno in da se knjige sproti vodijo. Ob uradnem dnevnu se naj vodi blagajniški dnevnik, vpisuje v knjižice strank, podpisujejo se naj dolžna pisma in pristopnice od strank. Vpisi v ostale knjige se naj izvršijo, ker ob uradnem dnevnu navadno primanjkuje časa, po uradnem dnevnu, vsekakor pa pred prihodnjim uradnim dnevnom.

Iz revizijskih aktov, ozir. če je zadruga novoustanovljena, iz pouka in navodil ob priliki začetka uradovanja, bo nadzorstvo lahko spoznalo zahteve glede pravilnega knjigovodstva.

Vseh prenosov iz blagajniškega dnevnika v glavne knjige ne bo moglo nadzorstvo pregledati; zadostuje nekaj poskušanj za vsako panogo poslovanja. Poskušnje se naj napravijo glede različnih uradnih dnevov, posebno naj se razteza pregled čez zadnje uradne dni. Izvrši naj se tudi nekaj seštevanj, blagajniški dnevnik in razdelnik se naj v nekaj slučajih seštejeta. Preračunajo naj se v nekaj slučajih obresti hranilnih vlog in posojil, kakor tudi naloženega denarja in izposojil.

2.) Nadzorstvo mora gledati na to, da soglašajo vsi vpisi s pobotnicami, potrdili itd., da se ni nič napačno vknjižilo ali pozabilo vknjižiti.

3.) Zadruga je trgovec v smislu trgovskega zakona; poslovati mora tako kakor vesten trgovec. Nadzorstvo mora skrbno paziti, da načelstvo upošteva določbe zadržnega zakona, določbe trgovskega zakona, določbe pravil, sklepe sej in občnih zborov. Paziti mora, da se posluje le s člani, če ne dovoljujejo pravila kaj drugega, da se na pr. posojila dajejo le članom, da se delokrog in okoliš ne prekorači, da se vsak mesec vsaj enkrat vrši redna seja načelstva, da je seja sklepčna, da se sestavi pravilen zapisnik, da se o pravem času vrše občni zbori, da sklepi občnih zborov ne nasprotujejo določbam pravil in zakona.

4.) Nadzorstvo mora pregledati vse zadolžnice, menice, pogodbe v tek. računu in pretehtati stanje dolžnikov in porokov. Nadzorstvo mora grajati poslovanje, ako se pri podeljevanju posojil ne upoštevajo dovolj slabe premoženjske razmere posojiljemalca, ako se ne upoštevajo njegove gospodarske lastnosti (slab, zanikern gospodar, zapravljujec), ako se posojilo podeli le z ozirom na dobre poroke, ako se brez poročstva posojuje, ako je poročstvo nezadostno (n. pr. pri večjih posojilih samo en porok; pri posojilih nad 1000 K bi se naj zahtevala povsod vsaj dva poroka), ako se podeljuje prevelika posojila, ako je ena in ista oseba večkrat porok, ako se dajejo posojila v znatni meri članom načelstva in so le-ti tudi sami poroki. Paziti se mora na to, ali še žive dolžniki in poroki, ali imajo še posestva, ali je še njih premoženjsko stanje tako, da se ni treba bati izgube. Pri starejših posojilnicah se je namreč že pripetilo, ako se niso pregledovala vsa stara dolžna pisma, kar bi se naj zgodilo pri vseh posojilnicah vsaka štiri leta, da so pomrli dolžniki ali poroki ali prodali posestva in posojilnica je bila na zgubi.

Pri pregledovanju zadolžnic mora nadzorstvo primerjati poroke, navedene v zadolžnicah, s poroki, kateri so v zapisniku sej

načelstva zabeleženi. Nadzorstvo mora gledati, da se zadolžnice, menice, pogodbe za tekoči račun itd. pravilno izpolnjene, datirane, podpisane in kolkovane. Odločno se mora terjati, da se odpravi razvada, katera se je tuintam vgnezdila v starejših posojilnicah, da se dajo strankam v podpis neizpolnjene zadolžnice in se iste v obče popolnoma ne izpolnijo ali pa še le po poteku več mesecev ali let. Nadzorstvo mora gledati na to, da načelstvo pravočasno obnovi menice (predno poteče triletna doba po zapadlosti), in dolžna pisma pri rajfaznovkah (predno poteče štiri-letna doba.)

Pogodbe z imetniki tekočega računa morajo biti kolkovane, podpisane in zajamčene kakor drugi krediti.

V slučaju, da se zastavijo v varnost posojila police za življensko zavarovanje, treba je gledati na to, da se nahaja v polici določba, da se izplača zavarovalnina prisisteljju police. Polica nudi le tedaj posojilnici varnost, ako so se premije plačevale že več let in je vrednost police za slučaj, da preneha stranka s plačevanjem premij, vsaj tolika kakor znaša podeljeno posojilo. Police, ki so stare eno ali dve leti, so brezpomembne, ker nima posojilnica nobenega zagotovila, da se bodo premije tudi nadalje plačevale. Previdnosti je treba, ako se podeljujejo posojila proti zastavi vrednostnih papirjev, delnic itd. Nadzorstvo naj, ako tega načelstvo ni storilo, poizve pri pristojni zadržni zvezi, kako kurzno vrednost imajo vrednostni papirji.

5.) Dolžnost nadzorstva je nadzorovati plačevanje obresti dolžnikov. Posojilnica, ki izkazuje mnogo zaostalih obresti, priča, da poslovanje ni točno in da načelstvo ni popolnoma na mestu. Gledati je treba, da ima posojilnica kolikor mogoče malo zaostalih obresti.

Kar velja za obresti pri posojilnicah, to velja za terjatve za blago pri kmetijskih družtvih. Načelstvo mora delovati na to, da člani sproti plačajo blago, ali vsaj, da pre-

dolgo ne zaostanejo s plačili. Če bo nadzorstvo pri pregledu obrnilo svojo pozornost zaostalim obrestim, oziroma terjatvam pri članih ter dolgovom odjemalcev, bo gotovo načelstvo v bodoče v tem oziru vestnejše postopalo.

6.) Nadzorstvo mora paziti, da se vse poslovanje zadruga vrši previdno in varčno. Načelstvo naj previdno postopa pri podeljevanju posojil, nalaganju odvišnega denarja, oddaji blaga članom, prodaji blaga oziroma pridelkov in izdelkov tvrdkam in trgovcem. Goji se naj varčnost pri vsem poslovanju, gleda na to, da ne bo preveč upravnih stroškov in da ne bodo upravni stroški v primeri s celim obsegom zadruga previsoki.

7.) Nadzorstvo mora čuvati, da se varuje zadržna disciplina. Vse zadruga se morajo v svrhu denarne sporavnave posluževati le svoje denarne centrale, ravnotako naročevati in prodajati blago, svoje pridelke in izdelke po svoji blagovni centrali.

8.) Nadzorstvo mora paziti, da niso denarna sredstva tako naložena, da se dajo težko realizirati. Posojilnice raifaznovke naj sa bavijo le z dovoljevanjem osebnega kredita; ne priporoča se podeljevati realni kredit na daljšo dobo let, ker trpi pri tem likviditeta zadruga; denarna sredstva se ne morejo hitro dobiti nazaj, ako vsled kakih izvanrednih slučajev ali neugodnih razmer na denarnem trgu potrebuje posojilnica denar.

Napačno je vse rezerve in še velik del hranilnih vlog naložiti v velikanskih stavbah in riskantnih podjetjih ali pa še celo za nakup poslopij; zlasti graje vredno je tako poslovanje pri onih posojilnicah, ki morajo iskati kredit pri denarni centrali ali pri drugih zavodih. V slučaju denarne krize ali v kakih izvanrednih slučajih zna tako neprevidno uporabljanje denarnih sredstev postati usodepolno za zadržgo.

VI. Pregled računskega zaključka.

Že zadržni zakon jasno določa, da mora nadzorstvo pregledati računski zaključek

in predloge o razdelitvi čistega dobička ter o tem poročati občnemu zboru. Ne zadostuje torej, da nadzorstvo samo podpiše sestavljen računski zaključek, temveč mora se po natančnem pregledu prepričati o pravilnosti in resničnosti posameznih, v računskem zaključku nahajajočih se postavk. Nadzorstvo mora pred vsem paziti, da se računski zaključek pravočasno sestavi (najmanj 14 dni pred koncem meseca, do katerega se mora po pravilih vršiti občni zbor), da je tehnično pravilen in da so vse postavke v bilanci postavljene po svoji pravi vrednosti. Bilanca mora biti jasna in resnična, nič ne sme biti prikrito.

1.) Računski zaključek se sestavi na podlagi inventure. Inventura pri posojilnici obsega n. pr. izpiske iz glavnih knjig, iz knjige hranilnih vlog, posojil, deležev, tekočega računa itd.; inventura pri kmetijskih društvih obsega inventuro blaga, izpisek iz glavne knjige članov, nečlanov itd. Nadzorstvo mora vse posamezne dele inventure pregledati postavko za postavko, primerjati z glavnimi knjigami in ugotoviti, če so n. pr. terjatve pri članih izterljive, če so posojila varna itd. V slučaju, da so terjatve neizterljive, da se posojila vsled gospodarskega propada dolžnika in porokov ne bodo vrnila, se ne smejo več staviti v bilanco, ampak se morajo odpisati.

2.) Pazno se morajo pregledati vsi premoženjski predmeti. Konstatirati se mora na podlagi denarnega listka, koliko je bilo stanje blagajne koncem upravnega leta, nadalje, če se isto stanje nahaja v blagajniškem dnevniku in razdelniku. V slučaju, da izkazuje blagajniški dnevnik drugo blagajnično stanje kakor razdelnik, se mora pomota poiskati.

Pri inventiranju blaga se mora določiti vrednost po nakupni ceni s stroški vred (voznina, dac itd.), nikakor pa ne po prodajni ceni. Od blaga, katero že delj časa leži v trgovini ali je že nekoliko spreme-

njeno, oziroma pokvarjeno, se mora še od biti 10 ali več odstotkov od nakupne cene.

Pri premičnem inventarju (blagajna, polišstvo) se mora vsako leto odpisati 10 % od nabavne vrednosti, ne pa od bilančne vrednosti. Nepravilno je knjige in tiskovine pod imenom „inventar“ izkazovati v bilanci. Novoustanovljene zadruga naj stavijo stroške za knjige in tiskovine prva tri leta v bilanco pod imenom „tiskovine“ ali „ustanovni stroški“, a odbijejo naj prvo leto 30 %, drugo leto 30 %, tretje leto pa ostanek. Starejše zadruga pa naj ne stavijo več tiskovin v bilanco.

Pri nepremičnem inventarju naj se odbije vsako leto 2 % od nakupne ali nabavne vrednosti, ne pa od bilančne vrednosti, to je, one vrednosti, katero izkazuje zadnja bilanca.

Vrednostni papirji se naj stavijo v bilanco po kurzni vrednosti s tistim dnem, ko se zaključi poslovno leto, ako je ista nižja, kakor nakupna vrednost; ako pa je kurzna vrednost tega dne višja kakor nakupna vrednost, pa se stavijo v bilanco po nakupni vrednosti.

Po pregledu cele inventure mora nadzorstvo podpisati razdelnik in vse dele inventure.

Nadzorstvo mora vse dele računskega zaključka pregledati tudi v tem pogledu, če je tehnično pravilen. Če nadzorstvu vsled neznanja tega ni mogoče konstatirati, naj se pošlje cel računski zaključek zadrugi zvezi, da ona pregleda, če je tehnično pravilen. V obče se priporoča naj se vsak rač. zaključek pošlje zadrugi zvezi v pregled.

3.) Nadzorstvo naj pregleda vse predloge načelstva glede razdelitve čistega dobička in naj poroča vsako leto občnemu zboru. Pri razdelitvi čistega dobička se morajo upoštevati določbe pravil. Razven tega je potrebno, da vsaka zadruga v lastnem interesu skrbi za znatne rezerve. Nadzorstvo

naj načelstvo navaja k temu, da bo, dokler so še rezerve majhne, odkazovalo večinoma čisti dobiček rezervam.

VII. Sodelovanje pri obligatorični reviziji.

Zakon z dne 10. junija 1903 d. z. št. 133 določa, da se mora vsaka zadruga najmanj vsako drugo leto revidirati. Revizijo izvrši revizor združne zveze, koje članica je dotična zadruga. Pri reviziji naj bi bili navzoči člani načelstva in nadzorstva, do dobe od revizorja samega navodila za nadaljno poslovanje in odpravo nedostatkov. V bodoče naj se nadzorstvo te dolžnosti bolj zaveda in udeležuje revizije. Nadzorstvo pa mora tudi z vsemi sredstvi delovati na to, da se odpravijo nedostatki, katere dožene revizija.

Pristojbinski namestek.

Nekatere zadruge so v zadnjem času prejele od davčnih oblasti pozive, da naj prijavijo vse svoje premoženje v svrhu, da se jim odmeri pristojbinski namestek. Mnoge zadruge mislijo, da je to nekak nov davek, ki se jim hoče neopravičeno naložiti in jih v tem prepričanju utrjejo zlasti to, da doslej takega davka še niso plačevale. Zato je umestno, da se v naslednjem nekoliko natančneje seznanimo z določbami, ki so merodajne glede tega davka.

Kaj je pristojbinski namestek?

Premoženje, premično in nepremično, pripada ali živim ali pa tako zvanim pravnim (juridičnim) osebam. Obojno premoženje pa tekom časa večkrat menja svojega lastnika, bodisi da se proda, podari, zapusti v oporoki itd. Tisto premoženje, ki pripada raznim živim osebam, menjava dosti pogosteje svoje lastnike nego ono premoženje, ki se nahaja v posesti pravnih oseb, kako n. pr. dežele, občine, cerkva, ustanov, društev, zadrug in drugih takih družb. Če se drugače ne pri-

peti nobena izprememba v osebi lastnika, zgodi se to gotovo, kadar lastnik umre in pride premoženje potem na drugo osebo. Dosti bolj redke pa so take izpremembe pri onem premoženju, ki je v posesti pravnih oseb; zlasti je tukaj popolnoma izključeno, da bi prešlo kedaj premoženje pravne osebe od te osebe na kako drugo osebo potom dedščine.

Vselej, kadar preide premoženje od ene osebe na kako drugo, je treba državi plačati posebno pristojbino. Ker izpreminja premoženje živih oseb bolj pogosto svoje lastnike nego premoženje pravnih oseb, dobi država od premoženja pravnih oseb razmeroma manj pristojbin nego od premoženja živih oseb in je tako na svojih dohodkih nekoliko prikrajšana. Da bi smela biti država kedaj pri svojih dohodkih prikrajšana, to pa bogvari! Zato pa brž novo postavo, ki bo odvrnila od državne blagajne vsako škodo, ki bi ji utegnila nastati vsled tega, da dobiva od premoženja pravnih oseb manj pristojbin nego od premoženja živih oseb. Povračilo te izgube, ki jo pravne osebe na ta način povzročajo državi, se imenuje pristojbinski namestek.

Pristojbinski namestek je torej tista procentualna davščina, ki jo morajo pravne osebe plačevati od svoje, nad 10 let trajajoče premoženjske posesti za vsako dobo 10 let.

Ta davek morajo plačevati razne pravne osebe, med katere spadajo tudi zadruge. Vendar se pa posamezne vrste pravnih oseb glede pristojbinskega namestka različno obdavčijo. Nekatero pravne osebe morajo namreč ta davek plačevati od premičnega in nepremičnega premoženja, druge pa samo od nepremičnega. Če se plačuje pristojbinski namestek od premičnega in nepremičnega premoženja, znaša za premično $1\frac{1}{2}$ odstotka vrednosti z 25 % pribitkom, za nepremično pa 3 odstotke vrednosti z 25 % pribitkom. Tistim pravnim osebam pa, ki plačujejo pristojbinski namestek

samo od nepremičnega premoženja, se naloži $1\frac{1}{2}\%$ od vrednosti z 25% pribitkom.

Zadruge, ki so ustanovljene na podlagi zakona z dne 9. aprila 1873, drž. zak. št. 70 (zadružni zakon) in ki po svojih pravilih omejujejo poslovanje na lastne člane, plačujejo pristojbinski namestek samo od svojega nepremičnega premoženja in sicer $1\frac{1}{2}\%$ odstotka od vrednosti premoženja z 25% pribitka (§ 2 zakona z dne 27. decembra 1880, drž. zak. št. 1 iz l. 1881).

Pristojbinski namestek morajo plačevati torej brez razlike vse zadruge. Toda one zadruge, ki poslujejo tudi z nečlani, morajo plačevati pristojbinski namestek od premičnega in nepremičnega premoženja ($1\frac{1}{2}\%$ odstotka od vrednosti premičnega premoženja z 25% pribitkom, oziroma 3% od vrednosti nepremičnega premoženja z 25% pribitkom). Tiste zadruge pa, ki omejujejo svoje delovanje na lastne člane, uživajo ugodnosti, ki smo jih navedli v prejšnjem odstavku, da se jim namreč obdavči samo nepremično premoženje in sicer z nižjimi odstotki.

Dolžnost, plačevati pristojbinski namestek, nastopi po preteku 10 let, odkar ima pravna oseba dotično premoženje v posesti. Vzamimo, da je neka mlekarska zadruga kupila neko zemljišče 15. maja l. 1902. Za dobo 10 let od tega časa je prosta pristojbinskega namestka. Plačevati ga bo morala še le pričenši s 15. majem 1912. Tisti čas, v katerem nastopi dolžnost do plačevanja pristojbinskega namestka (torej v našem slučaju 15. maja 1912), je tudi merodajen za presojo vrednosti tej davščini podvrženega predmeta.

Da more davčna oblast odmeriti višino pristojbinskega namestka, mora zakoniti zastopnik pravne osebe vložiti napoved o njenem premoženju. Napoved se napravi ločeno za zemljišča, stavbe in premično premoženje. V ta namen je treba dobiti pri davčnem uradu posebne, za to napoved določene vzorce. Vsak predmet, ki tvori sam zase posebno celoto,

je navesti, ločeno. Obenem je treba navesti natančno vrednost dotičnega predmeta. Od vrednosti premičnega premoženja se odtegnejo dolgovi, ki jih ima pravna oseba na dotični premičnini ob času, ko je za njo nastala dolžnost plačevati pristojbinski namestek. Napoved je vložiti pri pristojnem davčnem uradu, ki jo predloži uradu za odmero pristojbin (finančnemu okrajnemu ravnateljstvu).

Glede roka, v katerem je treba predložiti napoved o premoženju, ki je bilo ob začetku desetletja podvrženo pristojbinskemu namestku, se izdado odredbenim potom primerne določbe za vsako obdačljivo dobo. Za zadnje desetletje je bil rok za vlaganje napovedi vsled naredbe finanč. ministra z dne 14. julija 1900, drž. zak. št. 120, določen do konca meseca aprila 1901, kakor tudi so bile v tej naredbi navedene natančnejše določbe v obliki in vsebini napovedij.

Ne glede na to pa je treba napoved predložiti 30 dnij potem, ko je dotični predmet postal podvržen pristojbinskemu namestku. V poprej navedenem primeru je mlekarska zadruga kupila zemljišče dne 15. maja 1902, dolžnost plačevati pristojbinski namestek se prične s 15. majem 1912, a napoved je predložiti vsaj do 15. junija 1912. Na prošnje stranke se pa lahko dovoli, da se v teku 30 dnij po preteku tistega leta, v katerem se je začela davčna dolžnost, predloži skupna napoved v vseh predmetih, ki so v tem letu postali podvrženi pristojbinskemu namestku.

Pristojbinski namestek se odmeri za dobo 10 let in sicer vedno za vsako kalendarično desetletje. Ako je torej kako premoženje tekom dotičnega desetletja postalo podvrženo temu davku, odmeri se pristojbinski namestek samo za dobo do konca desetletja. N. pr. neko premoženje, ki je vredno 10.000 K, je postalo obdačljivo dne 31. marca 1909; ker poneha sedanje desetletje z dnem 31. decembra 1910, se je pristojbinski namestek odmeril samo za eno leto

in 9 mesecev. V tem slučaju bi znašal pristojbinski namestek, ako se plačuje 1 1/2 odstotka od vrednosti, za celo desetletje 1901 do 1910 K 150, in ker se odmeri samo za ono dobo, ki traja do konca desetletja, se odmeri v tem slučaju za čas enega leta in 9 mesecev z K 26·25.

Plačati pa odmerjenega pristojbinskega namestka ni treba naenkrat. Na vsako posamezno leto odpadajoči znesek se lahko plača v štirih enakih obrokih in sicer dne 1. januarja, 1. aprila, 1. julija in 1. oktobra vsakega leta, toda vedno za naprej.

Pripomniti je še, da kaka morebitna izprememba, ki se je zgodila tekom desetletja pri premoženju, ne upliva nič na že odmerjeni pristojbinski namestek. Le tedaj, če se kako nepremično premoženje proda, je izjemoma dovoljeno, prositi za odpis pristojbinskega namestka od tistega časa naprej, ko se je izvršila prodaja. Tozadevni prošnji je priložiti potrebne izkaze, nakar se pristojbinski namestek za ostalo dobo odpiše, oziroma povrne tista vsota, ki je bila iz tega naslova preveč plačana. K.

Krmljenje perutnine.

Star pregovor pravi, da „krava pri gobcu molze“. Isto lahko trdimo o kokoših, da „neso jajca pri kljunu“, kajti le ta ima dosti jajc, kdor krmi svoje kure.

Ne mislim pa tu onih gospodinj, ki ob vsaki priliki prineso kuram žita v predpasniku in jih krmijo večkrat na dan ob vsakem času. Taka gospodinja jajca od svojih kokoši kupi in še precej drago. Samo z žitom krmljene kure postanejo lene in si same ne iščejo hrane, temveč čakajo vedno blizu hiše ali pred pragom gospodinje z žitom v predpasniku in lete skupaj, če le vrata zaškripljejo. Gospodinja se pa jezi, da so vedno lačne. Ni res, ker so le tako navajene, bolje rečeno razvajene. Izplačujejo se kure dobro le tam, kjer si precejšnji

del hrane same poiščejo, kakor okoli skednja, pod kozolci, na vrtu, na gnoju i. t. d., ali pa tam, kjer je dosti odpadkov na razpolago n. pr. po gostilnah in pri družinah, kjer vedno kaj jedi ali družega za kokoši ostane. Koliko stresenega zrna bi šlo k nič okoli doma, če bi galkokoši ne poiskale. Ob poletnem času, posebno ob mlatvi, sploh ni treba krmiti kokoši, ker dobe same dovolj zunaj. Vedno krmljenje jih navaja k lenobi, namesto da jih prisilimo k iskanju krme.

Krmljenje samo z žitom je tudi enostransko in nikakor ne zadošča. Žival se mora razvijati glede mesa in kosti, tvoriti perje zlasti ob mavsanju, ter producirati kolikor največ mogoče jajec. Da se vsem tem zadosti je treba različne hrane.

Ako 2 kg težka kokoš nese jajca, mora dobiti na dan 15 gramov beljakovine, 4 g toščice in 50 g ogljikovih hidratov. Po letu si mora kokoš tudi precej toščice dobiti za zimo, da jo polagoma porablja za tvorbo jajec v zimskem času. Ako naj bo kokoš dobičkanosna, mora pridno sama iskati hrane. Pri tem se seveda mnogo giblje, dobiva po paši raznovrstne hrane, ki ji je za vspevanje in zdravje vsestansko potrebno.

Iz navedenega lahko sklepamo, da čez dan ne smemo nikdar perutnine do sitega nakrmiti, temveč jih vedno držati pri dobrem teku, da se mnogo gibljejo in pridno iščejo hrane. Ker si kolikor toliko zrna same poiščejo na paši, ni potreba čez dan nikdar dati zrnja, temveč jih prisiliti, da si kolikor mogoče poiščejo same. Pri večjih kmetijah dobe kure dovolj v odpadkih, okoli svinjaka tudi mehke hrane.

Drugače pa je po zimi. Kokošim zmanjka zelenjave, mehke hrane, črvov in zrnja. Sedaj je pa treba to nadomestiti, česar si same poiskati ne morejo. Najboljša mehka hrana je zmečkan z pšeničnimi otrobi pomešan krompir. Zelo je priporočati tudi, da se skuha nekaj repe, pese ali zelja med

krompirjem, da menjamo jed in ne dajemo vedno istih snovi v hrano.

Natančneje o mehki hrani pozneje. Zvečer pa morajo dobiti kokoši po zimi zrnja, da se nasitijo. Prvič so ustvarjene za uživanje zrnja, drugič pa je zrnje zelo počasi prebavljivo, kar je potrebno in primerno za dolge zimske noči, da ne trpe kokoši po noči lakote. Saj je znano, da po zimi kokoši 16 ur leže, zato potrebujejo krepke in počasi prebavne hrane.

Pri takem krmljenju pričakujemo lahko jajec od zgodnjih jajčaric že pred začetkom zime in to tem bolj, ako imajo kokoši na zimo dovolj tolšče v zalogi, katero tolščo potrebujejo za produkcijo jajec. Ta tolščina plast je rezervna snov, ki je za razvoj jajec neobhodno potrebna, ne mislimo pa one tolšče, ki obdaja notranje organe in ni z produkcijo jajec v nikaki zvezi. Tudi starejše kokoši, dobro hranjene, morajo nesti že pred Božičem, ako jim nudimo to, kar so zunaj na paši zgubile. Seveda pride pri zimskih jajčaricah mnogo v poštev — dobro pleme. Po zimi odpade perutnini zelena hrana, ako zapade sneg. Tudi to moramo nadomestiti z peso, korenjem, zeljem i. t. d. Pri tem pa dajemo kokošim tudi opravila in jih prisilimo k gibanju, da ne čepe v kotu na miru.

Zakaj pa kokoši ravno spomladi najrajše neso? Prvič jih sili k temu zakon narave — ohraniti svoj rod in se množiti, drugič pa so za produkcijo jajec dani vsi pogoji v pomladanskem času. Vreme je ugodno in gorko, na paši dobe mnogo črvov, ki imajo kot hrana mnogo potrebne beljakovine v sebi, zelenjava pa jim nudi obilo soli in vode.

Poleg primerne hrane pozimi je treba skrbeti za gorek in dober kurnik, oziroma kurji hlev, ako hočemo dobiti tudi v zimskem času jajec, ker so namreč takrat najdražja. Mrzli in ostri vetrovi, kakor tudi moker mraz ovira nesenje zelo. Treba jim je preskrbeti

gorkega zavetja, ker moramo imeti tudi usmiljenje z živaljo. O modernih kurnikih govorimo posebej. Da nesejo kokoši po zimi, sta dva pogoja, katera moramo izpolniti, namreč zavetje in gorka hrana. Neso tudi semintja v mrazu, a le malo in redko.

Ob sebi je umevno, da ne smejo kokoši biti brez vode. Voda naj bo vedno sveža in snažna. Premrzle vode jim ne smemo dati. Najbolje je, ako jim vodo vselej malo pogrejemo. Mnogo kokoši pogine ravno vsled nedostajanja vode; kokoš si gasi žejo navadno z gnojnico. Da pa ta ni zdrava, je gotovo.

Imeti morajo tudi vedno peska na razpolago, ker ga rabijo za tvorbo jajčnih lupin.

Posebno dobro je, ako zaprtim kokošim vržemo kak slabo omlačen snop, da jim damo opravilo z brskanjem in iskanjem zrnja po slami. Zelo primerna je po žitnem polju pograbljena slama s klasjem, katera se jim po zimi daje v kurnike.

Najboljše in najtečnejše hrane moramo pokladati ob času mavsanja. Dobiti morajo kakor mogoče hitro drugo perje. V tem času ne smejo pogrešati hrane, ki vsebuje kri tvoreče snovi, ne sme jim nedostajati apua in kremene kisline, ki je neobhodno potrebna za novo perje. Hrane, zaužite med mavsanjem, ne porabijo kokoši za produkcijo jajec, ker takrat ne neso, ampak deloma za preživljenje; večji del pa za produkcijo tolšče, ki si jo nabirajo kot zalogo za zimo, da lažje kljubujejo mrazu. To tolščo pa porabijo zimske jajčarice za rumenjake in na pomlad, ko pride čas valjenja, je tolšča vže porabljena. Ker se mora kokoš s tolščo za rumenjake že na jesen preskrbeti, jo moramo po zimi krmiti s hrano, bogato na beljakovini.

Na Gorenjem Avstrijskem imajo vpeljane postave za rejo čistokrvnih plemen. Ena najvzornejših je na posestvu g. Wieningerja v Otterbachu. Mimogrede omenim, da bo treba

prihodnje leto tudi na Kranjskem pričeti z takimi postajami, da vsaj novo, svežo kri vpeljemo po čistokrvnih petelinih.

Na omenjenih postajah je predpisano sledeče krmljenje za 1 petelina z 14 kokošmi:

a) Pri poletnem krmljenju z pašo na prostem:

Zjutraj:

60 gramov mesne moke (3 žlice)
150 „ pšeničnih otrobov (1 liter)
450 „ krompirja (4 srednji krompirji)
38 „ kostne moke (2¹/₂ žlici)

Zvečer:

750 gramov ječmena (1 liter)

b) Pri zimskem krmljenju z omejeno pašo:

Zjutraj:

120 gramov mesne moke (6 žlic)
300 „ pšeničnih otrobov (2 litra)
750 „ krompirja (7 do 8 krompirjev)
76 „ kostne moke (5 žlic)

Zvečer:

750 gramov ječmena.

Ob času mavsanja dobe še 75 gramov ribje moke.

c) Pri zimskem krmljenju z porabo rudeče detelje:

Zjutraj:

60 gramov mesne moke (3 žlice)
450 „ pšeničnih otrobov (3 litre)
750 „ krompirja (7 do 8 krompirjev)
300 „ poparjene rudeče detelje
30 „ kostne moke (2¹/₂ žlici)

Zvečer:

750 gramov ječmena ali ovsa (1 liter)

Rudečo deteljo je treba prejšni večer z vrelo vodo popariti in pokrito čez noč pustiti. Ječmena damo pozimi opoldne ¹/₃, zvečer pa ²/₃.

Krmljenje na ta način stane za jedno kokoš 1¹/₂ vinarja na dan.

V Cöllwitz-u pri Halle na Nemškem, kjer vodi centralni perutninarski zavod za saksonsko provincijo Beek, lektor za perut-

ninarstvo na univerzi v Halle, pa krmijo za časa mavsanja perutnino s pretrgano koruzo namesto z ječmenom in sicer dobi zjutraj vsaka kokoš 15 gramov, zvečer pa 40 do 50 gramov.

Naša slovenska gospodinja se bo seveda ravnala po tržni ceni in bo krmila le z onim žitom, ki je v nizki ceni, drago seveda raje prodamo, ako nam ostaja. Letos ima ajda slabo ceno; zato jo tudi lahko krmimo namesto družega žita.

Za krmljenje je pripravno 1 m dolgo in 15 cm široko koritce, ki ima vzvišani končnici. Od jedne do druge končnice drži palica, ki zabranjuje kokošim, da ne morejo stopiti v koritce in hrane ponesnažiti kar se pri prostem krmljenju prepogosto dogaja. Spodnja deska se da potegniti ven, kar olajšuje snaženje koritca. Stranski deski sta visoki 12 cm, končnici pa v višini 12 cm prirezani v trikot in za 13 cm podaljšani. Zvečer jim damo jed eno uro predno gredo spat in sicer samo žito. Koliko žita jim damo, se ravna po letnih časih in okoliščinah. Razmere po naših kmetijah so pač bistveno drugače nego v ograjenih in omreženih postajah za rejo čistih plemen. Tam so plemena strogo ločena. Po letu in ob mlatvi jih naš kmet sploh ne bo krmil, ker same dobe zrnja dovolj. Nikdar pa se ne sme krmiti perutnine z ržjo. Najboljši je oves, kar je dognano. Marsikatera gospodinja toži, da kokoši ne jedo ovsa. Temu se prav lahko odpomore, kar vem iz lastne izkušnje. Dva večera se jim ne sme dati nič zrnja, potem pa osem dni vsak večer samo oves. Privadijo se mu popolnoma in ga rade jedo. Če pa ne jedo ovsa, gospodinja prinese pšenice in jih razvadi s tem.

Ravno tako ni priporočati koruze, posebno cele ne, ker se po njej le rede in tolste postanejo. Zaprte kure pa morajo dobiti poleg slame, po kateri brskajo, išoč zrnja, tudi repe in korenja.

Poleti so za kokoši izvrstna mehka hrana pšenični otrobi pomešani z posnetim mlekom v toliko, da je zmes podobna testu. Posneto mleko se na ta način izvrstno izplača. Kako pa je po naših mlekarnah? Iz lastne skušnje vem, da sem moral ostalo posneto mleko poleti ponujati že po vinarju liter in ga včasih celo 3 litre za 2 vinarja vnovčiti, ker ljudje vrednosti posnetega mleka ne poznajo.

Racam damo, kadar ne neso, le toliko živeža, da se prežive. Pozimi pa mora imeti raca na dan 125 gramov kuhanega krompirja, 10 do 15 gramov poparjene rdeče detelje, 5 gramov mesne moke, 1 do 1½ grama krede in fosforokislega apna in čajno žličico peska, opoldan korenje zmečkano in s pšeničnimi otrobi pomešano, zvečer zopet 125 gramov krompirja z 15 grami pretrgane koruze. Po novem letu je treba porcijo mesne moke zvišati na 15 gramov. Spomladi se race krmijo samo zvečer, ako imajo prosto pašo in vodo v bližini. Tedaj pa zadostuje krompir, pomešan z pšeničnimi otrobi ali z pretrgano koruzo.

Plemene gosi se same na paši prežive poletu, pozimi pa dobe krompir z pšeničnimi otrobi in repo.

Plemene kure se krmijo ravno tako kakor kokoši, le ako imajo slabo pašo, morajo dobiti sredi februarja dalje na dan 15 do 20 gramov kostne moke.

Pripomnim še, da mehka hrana ne sme zmrzniti, ker škoduje, prestara se pa skisa, ker se prične kipenje in povzroča gotovo bolezni.

Naš princip mora biti, da izkoriščamo perutnino do skrajnosti, kakor govejo živino. Ako pa „krava pri gobcu molze“, moramo streči tudi perutnini, da se nam izplača trud, poleg tega pa paziti, da ne bomo z napačnim krmljenjem oškodovali sami sebe z predragimi jedmi.

One pa, ki kupujejo žito za kokoši, opozarjamo na to, da naj za perutnino ni-

kar ne kupujejo slabega in lažjega žita, ker jim bo kljub nizki ceni predrago. Ako je polno žito tudi par vinarjev dražje, ima pa toliko več v sebi. Če damo lahek oves, ga je 25 % praznega, kar se vsak lahko prepriča, ako pogleda ostanke po tleh. Dobro blago je vedno cenejše, kakor slabo. Po Nemčiji se pečajo z perutnino posebno učitelji in tudi uradniki, trdeč, da jim daje reja perutnine zabavo in korist. Ker pa morajo kupovati zrnje, kupijo le dobro in težko, ker so prepričani, da je to edino pametno ravnanje. Pripomniti moram, da so nemški učitelji, posebno pruski, jako trezni, podjetni, o čemur sem se prepričal, občujoč z njimi.

Tudi pri nas bi šola lahko veliko storila v tem oziru. Pri vsaki šoli vzoren kurji hlev z lepo in plemeno perutnino učencem v izgled in pouk.

Bodo li prišli časi praktičnega in kmetu res koristnega pouka? Zupan.

Vestnik Zadružne zveze.

Izvilleki tekočega računa so se članicam že začeli razpošiljati; v kratkem času ga bo prejela vsaka zadruga.

Opozarjamo nujno vse članice, da doposlani jim izvleček takoj natančno pregledajo in ga primerjajo z lastnimi knjigami.

Vsaka članica naj potem Zvezi potrdi pravilnost izvlečka, oziroma, če bi v izvlečku našla kako napako, to takoj Zvezi naznani.

Mesečni izkazi. Vse članice-posojilnice prosimo, da nam redno pošiljajo mesečne izkaze. Nekateri posojilnice so v tem pogledu jako malomarne. Iz praznih prostorov, ki se blišče v posameznih številkah našega lista pri objavah mesečnega poslovanja, si vsakdo lahko napravi svojo sodbo o rednosti in vestnosti knjigovodstva dotičnih posojilnic. Že zaradi svojega ugleda na zunaj naj bi torej vsaka posojilnica gledala, da točno izpolni svojo dolžnost in pravočasno dopošlje Zvezi svoj mesečni izkaz. Proti tistim posojilnicam, ki bi ne upoštevale tega opomina, bi bila Zveza primorana ostreje postopati.

Vabila na občne zборе, ki se pošiljajo v objavo našemu uredništvu, so dostikrat prav pomankljiva, kar povzroča potem nepotrebno korespondenco in zavlačuje tudi pravočasni natis list. Marsikatera zadruga nam n. pr. piše: „Objavite za ta in ta dan naš občni zbor z navadnim vsposedom.“ In zdaj naj ugiblujemo: ob katerem času se bo pričel občni zbor, v katerem lokalno se bo vršil in slednjič, kaj se to pravi: „navadni vsposed?“ Ali naj se n. pr. dene na dnevni red volitev načelstva, volitev nadzorstva, poročilo o izvršeni reviziji itd.? Glede volitev načelstva in nadzorstva imajo posamezne zadruge prav različne določbe v svojih pravilih; pri nekaterih se voli načelstvo in nadzorstvo za eno leto, pri drugih pa tudi za daljšo dobo. Pravila so se v tem oziru lahko tudi izpremenila in ker nam mnogo zadrug dotičnih izprememb ne naznani, se tudi ni mogoče vselej zanašati na tisti izvod pravil, ki jih hrani Zveza.

Posebno pa opozarjamo vse članice, da naj pri sestavljanju vspeveda pazijo na to, da denejo na dnevni red poročilo o izvršeni reviziji, če se je revizija izvršila v dobi, za katero se ima poročati pri občnem zboru. Lansko leto se je zgodilo več slučajev, da je deželna kot trgovska sodnija v Ljubljani z znatnimi svotami kaznovala vse odbornike tistih zadrug, ki niso privzele v vsposed občnega zbora tudi poročila o reviziji, dasi je bila izvršena.

Opozoriti moramo tudi na sledečo okolnost. Po pravilih se navadno zahteva, da bodi občni zbor določen čas prej razglašen, predno se vrši. Za tiste zadruge, ki imajo po pravilih svoje občne zборе razglašati v „Narodnem Gospodarju“, se izračuna čas, ki traja med razglasitvijo in vršitvijo občnega zbora, po datumu one številke, v kateri je vabilo objavljeno, torej ali 10. ali 25. vsakega meseca. Ta stvar je sama ob sebi umevna, ali vendar je dobiti obilo zadrug, ki tega prav nič ne upoštevajo.

Slednjič prosimo tudi vse zadruge, da nam pošiljajo vabila na občne zборе vsaj en teden prej, predno izide dotična številka, da ne nastanejo neljube zamude pri izdajanju lista.

Novе članice. V članstvo Zadružne Zveze v Ljubljani so bile v zadnjih sejah sprejete sledeče zadruge:

Tinje, hranilnica in posojilnica.

Črnuče, hranilnica in posojilnica.

Ljutomer, okrajna posojilnica.

Št. Ilj, hranilnica in posojilnica.

Galicija, hranilnica in posojilnica.

Žabnice, hranilnica in posojilnica.

Ston, pučka štedionica.

Živinorejske zadruge opozarjamo na sklep deželnega odbora, ki je objavljen med „Gospodarskimi drobtinami,“ o podporah za pospeševanje živinoreje.

Nov pododbor osnuje v kratkem Zadružna Zveza v Ljubljani za koroške zadruge s sedežem v Celovcu. Razun na Primorskem bo Zadružna Zveza imela torej svoje pododbove v vseh deželah, po katerih se raztega njen delokrog. Pri Zadružni Zvezi v Ljubljani je bilo do sedaj 5 koroških zadrug, tekem l. 1909 jih je na novo pristopilo 13, tako da šteje sedaj Zveza na Koroškem 18 članic. Upamo da bo novi pododbor zanesel več življenja v zadružno organizacijo koroških Slovencev.

Zadružni tečaj v Makarski je priredila Zadružna Zveza v Ljubljani v času od 13. do 19. decembra lanskega leta. Razdeljen je bil v dva dela; v prvem so se obravnavale stvari, tičeče se posojilnic, v drugem se je obravnavalo ostalo zadružništvo. Največ časa je bilo odločenega knjigovodstvu. Udeležili so se ga večinoma inteligentnejši sloji. Zanimivo je, da so državni uradniki voditelju tečaja izrazili željo, da bi se zanje nalašč napravilo predavanje o zadružništvu, kar se je tudi zgodilo.

Knjigovodstveni tečaj v Šent-Petru na Krasu se je vršil od 27. do 30. decembra m. l. Udeležilo se ga je do 30 udeležencev, med temi 6 gg. duhovnikov in 1 učitelj. Na tem tečaju se je poučevalo praktično knjigovodstvo rajfajzenskih posojilnic, ter sestava računov in bilanc za prvo in naslednja leta. Udeležba je bila razmeroma sicer dobra, vendar bi bilo želeti, da se takih tečajev, ki niso samo koristni, ampak neobhodno potrebni, v bodoče udeležijo vsi oni, kateri že imajo ali pa ki bodo prej ali slej imeli opravila v zadružnem življenju.

Tečaj vodil je revizor Zadružne zveze Kramarsič, obiskal pa ga je tudi ravnatelj Zadružne zveze Traven, kateri je udeležence pozdravil in jim razložil važnost in pomen takih tečajev, kakor tudi zadružništva sploh.

Knjigovodstveni tečaj v Kranju se je vršil za gorenjske zadruge ob istem času kakor oni v Št. Petru na Krasu. Vodil ga je nadre-

vizor Pušenjak. Udeležba je bila malenkostna. Pričakovalo se je opravičeno, da se bo z ozirom na važnost takih tečajev pokazalo za to prireditve več zanimanja kakor se tja je v resnici.

Zadružni pregled.

Osrednja mlekarska zadruga v Schärdingu na Gornjem Avstrijskem se peča tudi s prodajo jajec in je v tem oziru dosegla krasne uspehe. To nam dokazuje naslednja tabela.

Poslovno leto	Prodana jajca		Izkupiček kron
	kosov	kg	
1905	128.662	6.962	8.434
1906	2.227.028	119.674	128.946
1907	2.760.969	150.951	164.939
1908	3.430.259	190.828	210.308

Poslovno leto	Povprečna cena za eno jajce	Stroški pri prodaji za eno jajce	Eno jajce je tehtalo povprečno
	vinarjev		g
1905	6.557	0.428	54.25
1906	5.790	0.522	53.75
1907	5.974	0.540	54.77
1908	6.131	0.524	55.49

V enem letu razdeliti med kmete 210.000 kron za prodana jajca, to je gotovo lepa vsota. Zadruga bi bila dosegla pa še večji promet, ako bi člani gledali bolj na to, da bi kokoši nesle jajca v večji meri tudi po zimi, ko jim je cena najvišja. Ravno v takem času pa se tudi prekupci in trgovci najbolj trudijo, da kupijo jajca, dočim postane kupčija z jajci bolj mrtva, kadar jih je dosti na razpolago. Pri prodaji jajc igra njihova teža važno vlogo. Kakor je iz gorenje tabele razvidno, je bila v zadnjih treh poslovnih dobah teža posameznih jajc vedno večja, kar se da razlagati iz tega, da člani čimdalje bolj skrbijo za umno rejo kokošij, odkar je zadruga prevzela prodajo jajec, ker imajo od perutninarstva lep dobiček.

Zadruga plačuje jajca po teži in jih po teži tudi prodaja. Težka jajca se spravijo mnogo lažje v denar in se za nje doseže tudi višja cena, kakor za jajca srednje ali male velikosti. Vsled tega zadruga vsa doposlana ji jajca sortira po teži, da jih more čim ugodnejše prodati.

Zadružna banka za Bosno in Hercegovino se snuje, kakor poročajo listi, v Sarajevu za hrvatske zadruge v teh dveh deželah.

Zadružna kreditna organizacija za obrtnike v štajerskem deželnem zboru. Za nemške obrtne pridobitne in gospodarske zadruge na Štajerskem, Koroškem, Kranjskem in v Istri obstoji v Gradcu posebna osrednja zveza, ki obrača posebno pozornost kreditnemu vprašanju obrtniškega stanu. V ta namen je ustanovila že mnogo podzadug, od katerih se nekatere razvijajo zelo hitro. Vkljub kratkemu obstanku so včlanjene zadruge in podzadruge vplačale že 150.000 kron deležev in je zveza samo s to vsoto napravila nad 2 milijona kron prometa. Dozdaj je mogla zveza poslovati le z denarjem, ki je bil vplačan na račun deležev, torej s precej omejenimi sredstvi. Zato je v zadnjem zasedanju štajerskega deželnega zbora več nemških poslancev stavilo predlog, da naj deželna uprava pospešuje obrtniško kreditno organizacijo s tem, da se da omenjeni zvezi 100.000 kron posojila, oziroma da dežela prevzame jamstvo za kredit v tolikem znesku. Obenem se je predlagalo, da naj deželni zbor upliva pri vladi, da se čimprej osnuje osrednja zadružna blagajna za vso državo. — Nemški obrtniki delujejo torej zelo vneto za gospodarsko osamosvojitve. To se godi nam prav pred nosom, a med našimi slovenskimi obrtniki se kaže prav malo zanimanja, da bi posnemali vzgled svojih nemških sosedov.

Hrvatska poljedjelska banka v Zagrebu, ki posluje kot centrala za hrvatske zadruge v banovini, je dobila novega ravnatelja v osebi g. Josipa Cvetko, pisatelja drobne, a prav dobro sestavljene knjižice „Što je seljačka zadruga in kako se osniva.“

Gospodarske drobtine.

Nakup plemenske govedi. Deželni odbor kranjski bo sprejemal v letu 1910 prošnje za nakup plemenskih bikov in plemenskih krav v dveh rokih in sicer spomladi in jeseni. Spomladi se bodo vpoštevale le one prošnje, ki bodo vložene najkasneje do 15. februarja 1910, jeseni pa one, ki dojdejo deželnemu odboru najkasneje do 1. julija 1910. — K nakupu plemenskih bikov bo deželni odbor prispeval načeloma živinorejskim zadrugam polovico, drugim zadrugam, občinam in korporacijam in izjemoma tudi zasebnikom pa eno tretjino kup-

nine. Poleg tega bo povrnil na prošnjo tudi železniške transportne stroške do zadnje postaje za enega odposlanca in za nakupljene bike. Nakup plemenskih krav bo deželni odbor podpiral v toliko, da bo od slučaja do slučaja povrnil železniške transportne stroške do zadnje postaje. V tem oziru bo vpošteval le prošnje članov živinorejskih in mlekarških zadrug. Vsak prošnjik, ki bo dobil podporo za nakup bika, se mora zavezati, da bo žival redil po načelih umne živinoreje in po navodilih deželnega odbora. Ravnotako se bo moral zavezati vsak, komur bo izročila kaka zadruga, občina ali korporacija bika v oskrbo. Omenjenim korporacijam bo vsled tega v prošnji navesti natančno ime in naslov bodočega oskrbnika. Na prošnje, ki ne bodo došle deželnemu odboru do povedanih rokov, se deželni odbor ne bo oziral.

Previdnost pri kupovanju repnega semena. Letos je nedostajalo marsikateremu gospodarju na Dolenjskem semena dobre domače repe. Zato so bili primorani, si repnega semena pri novomeških prodajalcih semen kupiti. Toda iz tega semena pridelana repa izkazala se je na jesen v prav slabih lastnostih. Cimo napravila je sicer prav lepo, da reči se sme že velikansko, ali repa sama na sebi bila je pa kaj slaba. Predvsem razodeva v obliki bolj korenu, kakor pa repi podobno obliko. Njeno meso je namesto sneženo bele, rumenkaste barve. Vrhu tega je pa njeno meso trdo ter grenkotrpkega, na redkev ali goršico spominjajočega okusa. Skratka, iz kupljenega semena pridelana repa je za ukisanje, sploh za jed prav slaba; z našo domačo se v tem obziru niti primerjati ne da. Ona je vsled njenih naštetih slabih lastnosti le za krmljenje prašičev ter goveje živine uporabna. In le za to uporabo sejejo jo ravno v severnih živinorejskih deželah kakor na Angleškem, Holandskem itd., kjer jej „Turnips“ pravijo. Repo te vrste, toraj turnips-repo za seme puščati, nikakor ne kaže, kajti dobra domača sorta je tudi za živino boljša, to je boljšega okusa kakor pa v govoru stoječa ptuja. Zato svetujemo našim gospodarjem, da si le repo domače, to je okroglo ploščate oblike za seme čez zimo ohranijo. Kdor bi take ne imel, naroči naj si, dokler je še čas, z Gorenjskega take repe, ali pa iz Vipavske doline repo tamošnje vrste. Vipavci pridelujejo namreč že od nekdanj repo, katera je prav dolge oblike. Ta

repa je izvorno francoska, Nemci jej velijo pariška repa. Ona je odločno veliko rodovitnejša nego na Dolenjskem domače, okroglo ploščate oblike, ona je pa tudi veliko sladkejšega in nežnejšega mesa. Predstojništvo „kmetijskega društva v Vipavi“ bi gotovo prav rado s tako semensko repo postreglo, in še je čas za naročitev.

Cene mlečnih izdelkov.

Dunajska borza za sirovo maslo, dne 30. decembra 1909. Čeprav se blaga potrebuje nekoliko manj, ga vendar dohaja premalo. O domačem blagu se mora žal poročati, da velik del izdelkov izsiljuje živo željo po izboljšanju kakovosti. Cena jajcem je zelo padla, dobi se jih 27 za 2 K. Vsled tega se prireja več močnatih jedil in tako se porabi tudi več sirovega masla. Cene so bile sledeče: I. (čajno maslo) K 3:10 do 3:30, II. (čajno maslo) K 2:90 do 3, III. (namizno maslo) K 2:60 do 2:80, IV. (kmečko maslo a) K 2:40 do 2:50, V. (kmečko maslo b) K —; kuhano maslo I. K 2:60 do 2:80, II. K 2:50 do 2:70.

Cene dne 5. januarja 1910. Masla se, kakor vselej po praznikih, porabi manj. Da se ga ne rabi še manj, je razlagati iz tega, da so cene, ki jih imajo gosi, nenavadno visoke in da je torej draga tudi gosja mast, ki služi kot nadomestek za maslo. V enakem smislu uplivajo tudi nizke cene jajc. Cene maslu so bile: I. K 3 do 3:20, II. K 2:80 do 3, III. K 2:60 do 2:80, IV. K 2:40 do 2:50, V. K —; kuhano maslo I. K 2:80 do 3, II. K 2:60 do 2:75.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Št. Petru na Krasu,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo, ki se bo vršil dne 23. januarja 1910 ob 3. uri popoldne v posojilniških prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1909.
5. Prememba pravil.
6. Volitev načelstva.
7. Volitev nadzorstva.
8. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih združnikov.

Vabilo na redni občni zbor
Kmetijskega društva v Šmarji pri Kopru,
registrovane zadruga z omejeno zavezo,
ki se bo vršil v nedeljo 23. januarja 1910. v hiši Franca
Ulčnika v Šmarji, ob polu 5. popoldne.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Poročilo o izvršeni reviziji.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1909.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor
Hranilnice in posojilnice v Preski,
registrovane zadruga z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 30. januarja 1910. ob 4. uri popoldne v
društvenem domu.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1909.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor
Hranilnice in posojilnice v Motniku,
registrovane zadruga z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 23. januarja 1910. ob 3. uri popoldne
v župnišču.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo o izvršeni reviziji.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1909.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil
sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in z istim
dnevnim redom drug občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede
na število navzočih združnikov.

Vabilo na redni občni zbor
Kmetijskega društva na Rižani pod Rozarjem,
registrovane zadruga z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 23. januarja 1910. ob 1. uri popoldne
v društvenih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1909.
5. Sklepanje o nakupu poslopja
6. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor
Sodarske zadruga v Tacnu pod Šmarno goro,
registrovane zadruga z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 23. januarja 1910. ob 3. uri popoldne
pri Val. Medvedu v Tacnu št. 56.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1909.
3. Volitev nadzorstva.
4. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedeni uri ne bil sklepčen,
vršil se bode pol ure pozneje drug občni zbor na istem
prostoru in z istim dnevnim redom, ki bo veljavno sklepal
pri vsakem številu udeležencev.

Vabilo na redni občni zbor
Mlekarske zadruga v Škofji Loki,
registrovane zadruga z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 30. januarja 1910. ob pol 4. uri popo-
ludne v mlekarski zadrugi.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Poročilo o izvršeni reviziji.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1909.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor
Hranilnice in posojilnice v Mirni,
registrovane zadruga z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 13. januarja 1910. ob 3. uri popoldne
v prostorih izobraževalnega društva

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Poročilo o izvršeni reviziji.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1909.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil
sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po
istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal
ne glede na število navzočih združnikov.

Vabilo na redni občni zbor
**Živinorejske zadruga za politični kamniški
okraj,**
registrovane zadruga z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 23. januarja 1910. ob 3. uri popoldne
v dvoranah Kamniškega doma.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1909
3. Volitev načelstva.
4. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil
sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po
istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal
ne glede na število navzočih združnikov.